de twee en tien stammen van Israël

door: Gerard Oudijn

www.gezondewoorden.nl

1. inleiding

Uit het Oude Testament weten we dat het volk Israël werd gevormd uit twaalf stammen, overeenkomstig het aantal zonen van Jakob. Later kreeg dit volk een koningshuis dat regeerde over deze twaalf stammen. Eerst was dit koning Saul en daarna David, aan wie God Zijn naam verbond en aan wie Hij beloofde dat uit zijn geslachtslijn de Messias zou voortkomen. Na hem werd zijn zoon Salomo koning, die eveneens regeerde over alle twaalf stammen.

verdeeld
In Salomo's nadagen pleegde hij afgoderij. Daarom werd het koninkrijk na zijn dood verscheurd en opgedeeld in een noordelijk en een zuidelijk rijk. Het noordelijke rijk wordt gewoonlijk aangeduid als het tienstammenrijk en draagt de naam *Israël*. Het zuidelijke rijk, bestaande uit de stammen Juda en Benjamin, staat bekend als *Juda*.
Het tienstammenrijk wordt in de Schrift ook vaak *Efraïm* genoemd, naar de stam die daarin een leidende plaats innam. Daarnaast wordt het incidenteel ook aangeduid met *Jozef*.

verdwenen onder de natiën
Beide rijken zijn in ballingschap gevoerd: het tienstammenrijk naar Assyrië en het tweestammenrijk naar Babel. Zo lezen we bijvoorbeeld dat Daniël naar Babel werd weggevoerd (Dan. 1:1-6). Van de ballingschap van de twee stammen was van tevoren gezegd hoe lang deze zou duren, daarover later meer.

Een klein deel van Juda keerde later terug naar het land. Een ander deel keerde niet terug, maar bleef in de diaspora met behoud van identiteit. En weer een ander deel ging op den duur op in de omringende volken en verloor zijn Joodse identiteit.

Ook van het tienstammenrijk keerde slechts een klein deel terug. Maar het overgrote deel is niet teruggekeerd uit de Assyrische ballingschap, ging op in de volken waaronder het leefde. Dat wil zeggen dat het geleidelijk zijn Israëlitische identiteit verloor en opging in wat de Schrift de natiën noemt.

de verloren tien stammen van Israël?
Omdat het grootste deel van het tienstammenrijk buiten beeld verdween, is de vraag ontstaan waar deze stammen gebleven zijn. In dat verband spreekt men vaak over "de verloren tien stammen van Israël".
In de loop van de tijd zijn hiervoor verschillende verklaringen gegeven. Eén van de bekendste en meest uitgewerkte theorieën is dat deze stammen uiteindelijk in Noordwest-Europa terecht zijn gekomen.

Israël in Noordwest-Europa
De meest bekende en specifieke hiervan is de Brits-Israël-leer. Deze theorie stelt dat de bevolking van Groot-Brittannië (en vaak breder: de Angelsaksische volken) afstamt van de tien stammen van Israël.

Volgens deze opvatting zijn de tien stammen na de Assyrische ballingschap niet verdwenen, maar via migraties uiteindelijk in Noordwest-Europa terechtgekomen, waar zij voortleven in met name het Britse volk en verwante naties. In deze visie vormen deze volken de feitelijke voortzetting van Israël.

ecclesia uit de tien stammen?
Een gevolgtrekking die hieruit wordt gemaakt, is dat de ecclesia (gemeente), die in deze tijd uit de natiën wordt verzameld, (deels) kan worden gezien als een vorm van herstel van het huis van Israël. In deze visie wordt de ecclesia immers voor een belangrijk deel gevormd uit de tien stammen.

Daarmee hangt de gedachte samen dat het evangelie in het bijzonder onder de Angelsaksische volkeren ingang heeft gevonden en wortel heeft geschoten, vanwege hun veronderstelde afkomst als nakomelingen van de tien stammen. Op deze wijze zou het evangelie — zij het op verborgen wijze — alsnog bij dit deel van Israël terechtgekomen zijn. Daarmee zou het in de ecclesia uiteindelijk toch om afkomst gaan, terwijl Paulus juist leert dat afkomst in Christus geen rol speelt (Gal. 3:28; Kol. 3:11).

Daarnaast maakt men onderscheid in de wijze waarop God in verschillende fasen van Zijn heilsplan openlijk Zijn weg gaat met Israël als volk. Wanneer de ecclesia van de aarde wordt weggenomen en haar hemelse positie inneemt, zal God Zijn handelen opnieuw nadrukkelijk richten op Israël. Volgens deze visie zal Hij dan zowel de twee stammen als de “verloren” tien stammen uit de volken verzamelen en hen terugbrengen in het land.

buitenbijbels
Ongeveer 25 jaar geleden kwam ik voor het eerst in contact met het onderwijs over de “verloren tien stammen van Israël”. Lange tijd heb ik dit als een interessante theorie beschouwd en heb ik er verschillende boeken over gelezen, waardoor ik bekend ben geraakt met de argumenten. Er bleef echter één fundamenteel probleem: deze leer is grotendeels gebaseerd op buitenbijbelse bronnen.

Van tijd tot tijd kom ik in aanraking met wat ik voor het gemak aanduid als “de leer van de verloren tien stammen”. In deze hoofdstukken wil ik mijn bevindingen op een rij zetten en onderzoeken wat de Schrift zegt over de twaalf, twee en tien stammen — over Israël, Juda, de Joden en de natiën.

2. scheuring van het koninkrijk

In de inleiding vertelde ik al over de verdeling van Israël in twee koninkrijken en hoe één van die twee koninkrijken, het tienstammenrijk, grotendeels is verdwenen onder de natiën. In deze hoofdstukken wil ik dit verder toelichten en de Schriftplaatsen erbij vermelden waar we het kunnen terugvinden.

twee koninkrijken
David gaf aan zijn zoon Salomo de woorden van God door, dat wanneer hij Hem zou dienen, zijn troon bevestigd zou worden (1 Kon. 2:4). Maar aan het einde van zijn leven verleidden Salomo’s vele vrouwen hem tot afgoderij. Dit vinden we uitgebreid beschreven in 1 Koningen 11. Hierdoor werd Salomo aangezegd dat zijn koninkrijk verdeeld zou worden (1 Kon. 11:11).

afgescheurd
Nog in hetzelfde hoofdstuk lezen we hoe de profeet Ahia tot Jerobeam zegt dat hij tien stammen van het koninkrijk zal ontvangen en er twee stammen zullen overblijven voor het koninkrijk van de zoon van Salomo, Rehabeam (1 Kon.11:30 vv). Ahia demonstreert dit door zijn mantel in twaalf stukken te scheuren en tien stukken aan Jerobeam te geven (1 Kon. 11:30-31). De tien stammen worden afgescheurd van de twee stammen, Juda en Benjamin.

Juda en Israël
Vanaf dat moment kennen we in de Schrift twee koninkrijken, meestal Juda en Israël genoemd (resp. het twee- en tienstammenrijk). Het vervolg van de boeken 1 en 2 Koningen beschrijft de diverse koningen in de beide koninkrijken van Israël. Onder de koningen van Juda, het tweestammenrijk, was er nog wel eens een koning die deed wat *recht was in de ogen des Heeren*, maar onder het tien stammenrijk wordt van alle koningen gezegd dat zij deden wat *kwaad was in de ogen des Heeren*.

uit het land weggevoerd
In 2 Koningen 17 vinden we beschreven dat het tienstammenrijk en haar hoofdstad Samaria, vanwege haar ongehoorzaamheid en het dienen van afgoden, ingenomen wordt door de Assyrische koning Salmanéser en het volk gedeporteerd wordt naar Assyrië (2 Kon. 17:6). Het merendeel is nooit teruggekeerd uit deze Assyrische ballingschap. Het tienstammenrijk is grotendeels opgegaan in de natiën. Zij zijn geassimileerd en hiermee de Israëlische identiteit kwijtgeraakt.

Samaritanen
In het tweede deel van 2 Koningen 17, vanaf vers 24, wordt beschreven hoe de koning van Assyrië, niet-Israëlieten naar de landstreek Samaria, het voormalige woongebied van de tien stammen stuurt, om daar te wonen. Deze heidenen vermengden zich met overgebleven Israëlieten en zo ontstond de bevolkingsgroep *de Samaritanen.*

Nieuw Testament
Tussen 2 Koningen 17, de wegvoering van de tien stammen en de beschrijving van de geschiedenis in de evangeliën in het Nieuwe Testament zit meer dan 700 jaar. De Samaritanen worden in de tijd van het Nieuwe Testament veracht door het Joodse volk. Daarom reisden de Joden met een boog om Samaria heen en werd Jezus uitgescholden voor Samaritaan (Joh. 8:48). Het is ook niet voor niets dat de Heer tot het volk een gelijkenis vertelde over een barmhartige Samaritaan (Lukas 10).

De Samaritanen kunnen worden gezien als de erfgenamen van de tien stammen. Zij woonden op hun voormalig grondgebied en ooit waren zij Israël, maar nu door vermenging heidenen.

De tien stammen zijn voor het grootste deel opgegaan in de natiën en nooit teruggekeerd naar hun oorspronkelijke woongebied, dat immers inmiddels bewoond werd door de Samaritanen. Ze zijn hun Israëlische identiteit kwijtgeraakt. Maar betekent dit dat ze die identiteit toch nog wel hebben en zich ergens op aarde bevinden als “de verloren tien stammen van Israël”? Meer hierover in het volgende hoofdstuk.

3. Joden of Israëlieten?

In het vorige hoofdstuk zagen we dat in 1 Koningen 11 de splitsing van het koninkrijk van Israël wordt aangezegd. In 1 Koningen 12 wordt deze verdeling beschreven. Vanaf dat moment is er niet meer één koninkrijk van twaalf stammen, maar wordt er onderscheid gemaakt tussen Juda (tweestammenrijk) en Israël (tienstammenrijk).

Sommigen concluderen hieruit dat in de dagen van het Nieuwe Testament en in onze dagen, het nog steeds zo is dat een Jood iemand is uit de twee stammen (Juda en Benjamin) en dat de term Israël gereserveerd zou zijn voor de tien stammen. Dat was immers de situatie in de tijd dat de splitsing tot stand kwam. Maar is dat terecht?

ballingschap
In 2 Koningen 17 lezen we hoe Israël, het tienstammenrijk, vanwege afgoderij wordt veroverd en uit het land wordt weggevoerd in ballingschap naar Assyrië.

In 2 Koningen 24 en 25 en 2 Kronieken 36 wordt beschreven hoe Juda, het tweestammenrijk, wordt veroverd en wordt weggevoerd in ballingschap naar Babel.

Tussen de deportatie van de tien stammen en die van de twee stammen verstreek bijna 150 jaar. Over de ballingschap van Juda wordt voorzegd en vermeld dat deze 70 jaren zou duren (Jer. 25:11; 29:10; 2 Kron. 36:21; Dan. 9:2).

terugkeer
Aan het slot van 2 Kronieken 36 lezen we dat koning Kores van Perzië een oproep doet aan het volk om terug te keren naar het land Juda en de tempel in Jeruzalem te herbouwen. Kores had deze opdracht gekregen van JAHWEH, de God van de hemelen (2 Kron. 36:23).

Hoe hij deze opdracht had gekregen, vermeldt 2 Kronieken niet. Maar we vinden wel de voorzegging ervan bij de profeet Jesaja (Jes. 44:28). Jesaja leefde meer dan 150 jaar vóór Kores en heeft ver van tevoren geprofeteerd dat ene Kores de stad Jeruzalem en de tempel zou herbouwen.

Wie heeft Kores op deze profetie van Jesaja gewezen? Van de profeet Daniël lezen we dat hij zich bevond aan het hof van Kores ten tijde van de ballingschap. Zou Daniël Kores hebben laten zien dat zijn naam al meer dan 150 jaar tevoren was genoemd door de profeet Jesaja? De Schrift vermeldt het niet, maar het is wel zeer aannemelijk.

heel het volk
Aan Kores waren alle koninkrijken van de aarde gegeven en de oproep om terug te keren naar het land gaat heel zijn koninkrijk door en wordt gedaan aan geheel het volk (2 Kron.36:22-23, Ezra 1:1-4). Ook de tien stammen in Assyrië waren bij deze oproep ingesloten (Ezra 6:22).

Ezra en Nehemia
In de boeken van Ezra en Nehemia wordt uitgebreid gesproken over de terugkeer van het volk naar het land Juda. Bijzonder nauwkeurig wordt het aantal teruggekeerde ballingen vermeld: 49.942 mensen (Ezra 2:64; Neh.7:66-67).

Voor het volk worden verschillende benamingen gebruikt:

- geheel Israël (Ezra 2:70, 10;5; Neh.7:73)
- zonen van Israël (Ezra 3:1; Neh.1:6).

Maar zij worden ook genoemd:

- volk van Juda (Ezra 4:4)
- zonen van Juda (Neh.13:16)
- Joden (Ezra 5:1; Neh.2:16, 4:1,2,12; 5:1,8,17; 6:6).

Bij de inwijding van de herbouwde tempel worden bovendien offers gebracht voor alle twaalf stammen:

> *Ezra 6 HSV*
> [17] (...) en als zondoffer voor heel Israël twaalf geitenbokken, naar het aantal stammen van Israël.

alle twaalf stammen
De teruggekeerde ballingen zijn leden uit alle twaalf stammen van Israël die zich na de ballingschap hebben gevestigd in het gebied van Juda. Binnen deze herstelde gemeenschap worden zij in de Schrift aangeduid met termen als "Joden" (= van Juda) en "Israël". Hieruit kunnen we concluderen dat vanaf dit moment deze begrippen als synoniemen gelden.

Opvallend is dat dit herstel niet gepaard gaat met een herverdeling van het land volgens de oorspronkelijke stamgrenzen. De identiteit van de stammen blijft in beginsel bestaan, maar hun woongebied wordt geconcentreerd in het gebied van Juda. In die zin zijn ook de tien stammen inbegrepen, zonder dat zij terugkeren naar hun vroegere leefomgeving. Het teruggekeerde volk is geen voortzetting van de twee stammen, maar van heel Israël.

Jood en Israëliet in het nieuwe testament
Wanneer we in het Nieuwe Testament aankomen, worden we bevestigd in de gedachte dat voor het aanspreken van heel Israël zowel het begrip Joden als Israëlieten wordt gebruikt.

Het is bijvoorbeeld de apostel Petrus die in zijn toespraak op de Pinksterdag zijn toehoorders aanspreekt met: "Joodse mannen" (Hand. 2:14), maar even later met: "Israëlitische mannen" (Hand. 2:22). Hij sluit zijn toespraak af met de woorden:

> *Handelingen 2 (naar ISA)*
> [36] Laat dan *het gehele huis van Israël* zeker weten, dat God Hem en Heer en Christus heeft gemaakt, deze Jezus, die jullie kruisigden".

Voor Petrus zijn dit geen verschillende groepen, maar verschillende aanduidingen voor hetzelfde volk.

Ook bij Paulus zien we dat hij deze termen door elkaar gebruikt. In hetzelfde gedeelte spreekt hij van Joden (Rom. 9:24), maar ook van Israël (Rom. 9:6,27,31).

Paulus noemt zichzelf bovendien:

> *Romeinen 11 (naar ISA)*
> [1] (…) Want ik ben ook een Israëliet, uit het zaad van Abraham, van de stam Benjamin.

Voor Paulus bestaat er geen tegenstelling tussen Israëliet, Jood en lid van een specifieke stam.

de twaalf stammen
Opvallend is dat ook in de dagen van het Nieuwe Testament nog steeds gesproken wordt over de twaalf stammen als een eenheid.

Wanneer Paulus zich voor koning Agrippa verdedigt, zegt hij:

> *Handelingen 26 NBG*
> [7] welke onze twaalf stammen, door voortdurend nacht en dag God te vereren, hopen te bereiken (…)

Paulus spreekt hier over de twaalf stammen als één geheel, een religieuze eenheid die God dient en Zijn beloften verwacht.

Ook Jakobus schrijft:

Jakobus 1 (naar ISA)
[1] Jakobus, een slaaf van God, en van de Heer Jezus Christus, aan de twaalf stammen, die in de verstrooiing zijn: Verheug je!

Daarnaast lezen we van Anna:

Lukas 2 (naar ISA)
[36] En daar was Anna, een profetes (...) uit de stam Aser.

Daarmee vinden we in het Nieuwe Testament niet alleen leden uit Juda en Benjamin terug, maar ook uit een stam van het voormalige tienstammenrijk. Toch was haar afkomst in de dagen van de Heer Jezus nog bekend.

Dit alles is moeilijk te rijmen met de gedachte dat de tien stammen als afzonderlijk volk verdwenen zouden zijn en ergens anders op aarde voortbestaan. De apostelen spreken nog steeds over twaalf stammen als één geheel.

geassimileerd
Het tienstammenrijk is als geheel nooit teruggekeerd naar het land. Slechts een klein deel keerde terug, terwijl het overgrote deel opging in de natiën. Daardoor bevinden zij zich niet langer "dichtbij", maar "veraf" zoals Paulus de natiën aanduidt (Ef. 2:12-13).

geen verloren twee stammen?
Van alle twaalf stammen keerden nog geen 50.000 mensen terug naar het land. Het merendeel hiervan was afkomstig uit de twee stammen, maar ook van hen keerde slechts een fractie terug naar het land.

Het grootste deel bleef in het buitenland wonen en een gedeelte hiervan behield de Joodse identiteit. Maar ook van hen is een deel opgegaan in hun omgeving en heeft zich vermengd met andere volkeren.

Toch spreekt men nooit over dit deel als "de verloren twee stammen".

één volk, twee namen
Vanaf de terugkeer uit de ballingschap spreekt de Schrift weer over één Israël. Dat volk wordt zowel "Israël" als "Joden" genoemd. De naam "Jood" is vanaf dat moment niet langer een aanduiding van alleen de stam Juda, maar van het gehele volk Israël.

conclusie
Slechts een klein gedeelte van het volk keerde in de dagen van Ezra en Nehemia terug naar het land. Toch wordt deze terugkeer in de Schrift beschouwd als een herstel van heel Israël.

Het waren Israëlieten uit alle twaalf stammen die gingen wonen in het gebied van Juda. Vanaf de terugkeer uit de ballingschap gebruikt de Schrift de aanduidingen "Joden" en "Israël" voor hetzelfde volk. De apostelen gebruiken beide aanduidingen door elkaar.

Ook in het Nieuwe Testament wordt nog steeds gesproken over de twaalf stammen als één geheel. De Schrift kent daarom geen afzonderlijk voortbestaan van tien stammen naast Juda, maar spreekt consequent over één Israël, bestaande uit twaalf stammen. Vanaf de terugkeer uit de ballingschap worden zij zowel Israëlieten als Joden genoemd.

Vanaf de terugkeer onder Kores spreekt de Schrift weer over één Israël.

4. aanwijzingen van de tien stammen in Europa?

We hebben gezien dat bij de terugkeer van het volk ten tijde van Ezra en Nehemia weliswaar niet alle leden van het volk terugkeerden naar het land, maar wél uit alle twaalf stammen. Het deel vertegenwoordigt daarin het geheel en wordt gerekend als heel Israël. In zekere zin is dat te vergelijken met de huidige situatie, waarin meer Joden buiten de staat Israël wonen als daarbinnen.

assimilatie
De overgrote meerderheid van de tien stammen keerde echter niet terug uit de Assyrische ballingschap. Zij werden verstrooid onder de volken, vermengden zich met de natiën en verloren gaandeweg hun Israëlitische identiteit. In die zin werden zij wat de Schrift “heidenen” noemt: niet langer onderscheiden als Israël. Er bestaat dan ook niet zoiets als “de verloren tien stammen van Israël”.

aanwijzingen in namen?
Voorstanders van de opvatting dat deze tien stammen zich onder andere in West-Europa hebben gevestigd, wijzen op vermeende aanwijzingen in plaats- en volksnamen. Zo zouden namen als Danmark, Aberdeen, Scandinavië, Don en Donau teruggaan op de stam van Dan. Hibernia en het Iberisch schiereiland zouden herinneren aan de Hebreeën. De Saksen zouden eigenlijk “Isaac’s sons” zijn, en Brittannië zou afgeleid zijn van *berit am*, “verbondsvolk”.

Zulke klankovereenkomsten kunnen inderdaad associaties oproepen met Israël en de Hebreeën. Toch is er taalkundig en historisch geen verband aangetoond. De herkomst van deze namen is in vrijwel alle gevallen goed te verklaren vanuit de lokale talen en culturen, zoals Germaanse en Keltische talen. Het gaat hier om overeenkomsten in klank, niet om aantoonbaar verwantschap.

alleen Dan
Opvallend is dat binnen deze theorieën vrijwel uitsluitend de stam Dan via naamassociaties wordt teruggevonden, terwijl van de overige stammen elk spoor ontbreekt. Dat maakt de redenering selectief: niet het geheel van Israël wordt herkend, maar slechts één naam die zich toevallig gemakkelijk laat verbinden met bestaande plaatsnamen. Als deze benadering juist zou zijn, zouden we immers sporen van alle stammen verwachten — niet alleen van Dan.

niet alleen Europa
Dergelijke naamassociaties zijn niet beperkt tot Europa, maar kunnen net zo goed in andere delen van de wereld, zoals Amerika, worden aangewezen. Plaatsnamen als Danville, Danbury of de Dan River laten zien hoe gemakkelijk zulke verbanden gelegd kunnen worden. Juist dat maakt duidelijk hoe willekeurig deze benadering is: wat overal gevonden kan worden, kan moeilijk als specifiek bewijs dienen.

Voorbeelden buiten Europa
Ook buiten Europa en Amerika zijn klankovereenkomsten te vinden met de naam Dan, zoals: Danang (Vietnam), Dandong (China), Danlí (Honduras) en Maidan Shar (Afghanistan; -dan in het midden van de naam).
Dit laat zien dat dergelijke klanken wijdverbreid zijn in uiteenlopende talen en culturen, en daarom geen betrouwbare aanwijzing vormen voor een historische migratie van een specifieke stam.

De tien stammen zijn dan ook niet als herkenbaar volk terug te vinden, maar opgegaan in de natiën. Plaats- en volksnamen bieden daarom geen grond om hen alsnog te lokaliseren.

5. verzameld uit het Noorderland

We hebben gezien hoe onder koning Kores de oproep werd gedaan aan heel Israël om terug te keren naar het land Juda en naar Jeruzalem, om de tempel te herbouwen. Jeremia had met betrekking tot Juda, het tweestammenrijk, voorzegd dat de ballingschap zeventig jaar zou duren (Jer. 25:11; 29:10).

Ongeveer 150 jaar vóór de deportatie van Juda was het tienstammenrijk al weggevoerd naar Assyrië. Ook zij vielen onder de oproep van Kores. Hoewel slechts een klein deel van het volk aan deze oproep gehoor gaf, wordt dit teruggekeerde deel in de Schrift beschouwd als heel Israël. Het deel van zowel het twee- als het tienstammenrijk dat niet terugkeerde, werd niet langer gerekend tot Israël, maar ging op in de natiën.

uit het Noorderland
Jeremia had niet alleen voorzegd hoe lang de ballingschap zou duren, maar ook waarvandaan het volk zou terugkeren. Opmerkelijk is dat hij daarbij zowel Juda als Israël noemt.

> *Jeremia 3 HSV*
> [18] In die dagen zal het huis van Juda naar het huis van Israël gaan. Tezamen zullen zij komen uit het land in het noorden naar het land dat Ik uw vaderen in erfelijk bezit heb gegeven.

tezamen
Het "land van het noorden" of het "Noorderland" verwijst naar het gebied van de Eufraat, waarheen zowel de tien stammen als later Juda waren weggevoerd (vgl. Jer. 46:10). Jeremia spreekt hier over een gezamenlijke terugkeer van Juda en Israël uit het gebied van hun ballingschap.

Deze woorden sluiten nauw aan bij de terugkeer onder Kores, Ezra en Nehemia. Of deze profetie daarnaast ook nog een verdere vervulling kent, doet voor ons onderwerp niet ter zake. Waar het hier om gaat, is dat Jeremia de herkomst van het terugkerende volk aanduidt als het Noorderland. Dat is geheel in overeenstemming met de Assyrische en Babylonische ballingschap.

Op andere plaatsen gebruikt Jeremia dezelfde taal.

> *Jeremia 16 HSV*
> [14] Daarom, zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat er niet meer gezegd zal worden: Zo waar de HEERE leeft, Die de Israëlieten uit het land Egypte geleid heeft,
> [15] maar: Zo waar de HEERE leeft, Die de Israëlieten uit het land in het noorden en uit al de landen waarheen Hij hen verdreven had, geleid heeft. Ik zal hen terugbrengen in hun land, dat Ik hun vaderen gegeven heb.

Hier wordt eerst gesproken over het Noorderland en vervolgens over de overige landen van verstrooiing. Hetzelfde patroon vinden we terug in Jeremia 23.

> *Jeremia 23 (HSV)*
> [7] Daarom zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat men niet meer zal zeggen: Zo waar de HEERE leeft, Die de Israëlieten uit het land Egypte geleid heeft,
> [8] maar: Zo waar de HEERE leeft, Die het nageslacht van het huis van Israël geleid heeft Die het gebracht heeft uit het land in het noorden en uit al de landen waarheen Ik hen verdreven had. Zij zullen wonen in hun eigen land.

Ook Jeremia 31 spreekt in dezelfde bewoordingen.

Jeremia 31 (HSV)
[8] Zie, Ik doe hen komen uit het land van het noorden, Ik zal hen bijeenbrengen van de uithoeken van de aarde.

Opvallend is dat Jeremia enerzijds spreekt over het Noorderland, waarheen Israël oorspronkelijk in ballingschap was weggevoerd, en anderzijds over de einden der aarde en alle landen van verstrooiing. De profeet beschrijft geen migratie naar één specifieke bestemming, maar een verstrooiing onder de volken. Wanneer God Israël in de toekomst verzamelt, brengt Hij hen bijeen uit alle plaatsen waarheen zij verdreven zijn.

niet uit het westen
Wat we nergens lezen, is dat het huis van Israël zich als herkenbaar volk zou bevinden in verre westelijke landen. De profeet noemt geen eilanden in Noordwest-Europa, geen Brittannië en geen andere gebieden die door voorstanders van de leer van de verloren tien stammen worden aangewezen.

Als de tien stammen daadwerkelijk als afzonderlijk volk zouden hebben voortbestaan in de Angelsaksische wereld, zou men verwachten dat daarvan in de profetieën aanwijzingen te vinden zijn. In plaats daarvan spreekt Jeremia over het Noorderland, de einden der aarde en alle landen van verstrooiing.

conclusie
Wanneer Jeremia spreekt over de terugkeer van Juda en Israël, verbindt hij die met het Noorderland, maar ook met de landen van de verstrooiing en de einden der aarde. Daarmee sluit zijn profetie aan bij de wegvoering naar Assyrië en Babel en de verstrooiing van het volk onder de natiën.

De gedachte dat de tien stammen zich als herkenbaar volk zouden hebben gevestigd in Noordwest-Europa vinden we bij Jeremia niet terug. Hij spreekt niet over één specifieke bestemming van de tien stammen, maar spreekt over een verstrooid volk dat God vanuit alle plaatsen waarheen het verdreven was weer zal verzamelen. Daarmee vormt Jeremia geen ondersteuning voor de leer van de verloren tien stammen, maar juist een correctie daarop.

6. besnijdenis of voorhuid?

In de vorige hoofdstukken zagen we dat de Schrift na de ballingschap spreekt over één Israël, bestaande uit twaalf stammen. Ook zagen we dat het grootste deel van de tien stammen niet terugkeerde naar het land, maar opging in de natiën. Voorstanders van de leer van de verloren tien stammen menen dat deze natiën, die ooit Israëlitisch waren, in werkelijkheid nog steeds Israël zijn en vandaag onder ons aanwezig zijn, met name onder de Angelsaksische volken.

Maar hoe maakt de Schrift eigenlijk onderscheid tussen Israël en de natiën?

Vandaag wordt vaak gedacht in termen van afkomst, DNA en genealogie. De Bijbel legt het onderscheid echter ergens anders.

het teken van het verbond
Toen God Zijn verbond met Abraham sloot, gaf Hij hem een zichtbaar teken.

Genesis 17 (naar ISA)
[10] Dit is mijn verbond, dat jullie in acht zullen nemen tussen Mij en jullie en jouw zaad na jou: dat bij jullie elke mannelijke besneden wordt.
[11] En het vlees van jullie voorhuid zal worden besneden; en dit zal tot een teken van het verbond zijn tussen Mij en jullie.
(…)
[14] En de onbesneden mannelijke, waarvan het vlees van zijn voorhuid niet wordt besneden, deze ziel zal afgesneden worden van zijn volksgenoten: hij heeft mijn verbond verbroken.

De besnijdenis was niet zomaar een gebruik of een religieuze traditie. Het was het teken van Gods verbond met Abraham en zijn nageslacht. Iedere mannelijke Israëliet moest worden besneden. Wie onbesneden bleef, werd afgesneden van het volk.

Het is daarom niet vreemd dat Israël in de Schrift wordt gekenmerkt door de besnijdenis.

een vreemdeling wordt als een geboren Israëliet
Een Israëliet wordt dus onderscheiden door de *besnijdenis*. Een onbesnedene werd niet gerekend tot het volk. Maar ook het omgekeerde is waar. Een vreemdeling uit de natiën kon door besnijdenis worden gerekend tot Israël.

Exodus 12 (naar ISA)
[48] Wanneer nu een vreemdeling bij u verblijft en voor JAHWEH Pesach wil vieren, dan zal al wat mannelijk is bij hem besneden worden. Dan zal hij naderbij komen om het te vieren. Hij zal gelden als iemand die in het land geboren is.

Hier zien we dat afkomst niet beslissend is. Deze man is geen afstammeling van Abraham, Izak of Jakob. Toch wordt hij, na besnijdenis, gerekend als iemand die in het land geboren is.
Dat is opmerkelijk. Het laat zien dat de Schrift Israël niet in de eerste plaats definieert op grond van afkomst, maar op grond van het teken van het verbond: de besnijdenis.

de besnijdenis
In het Nieuwe Testament wordt "de besnijdenis" regelmatig gebruikt als aanduiding voor Israël.

Paulus schrijft:

Romeinen 3 (naar ISA)
[1] Wat is dan het voorrecht van de Jood, of wat is het nut van de besnijdenis?

De Jood en de besnijdenis worden hier gelijkgesteld.

Ook in Galaten maakt Paulus dit onderscheid.

Galaten 2 (naar ISA)
[7] Maar integendeel: wanneer zij weten, dat aan mij het evangelie van de voorhuid toevertrouwd is, zoals aan Petrus dat van de besnijdenis -
[8] want Hij, die in Petrus werkt tot het apostelschap van de besnijdenis, werkt ook in mij, voor de natiën -

De besnijdenis is hier Israël. De voorhuid is een synoniem voor de natiën. Dat blijkt ook uit het vervolg.

> [9] (...) gaven Jakobus, Kefas en Johannes (...) aan mij en Barnabas de rechterhand van gemeenschap: wij inderdaad, tot de natiën, en zij tot de besnijdenis.

In vers 7 spreekt Paulus over de voorhuid en de besnijdenis. In vers 9 spreekt hij over de natiën en de besnijdenis. Hieruit blijkt dat met de voorhuid en de natiën dezelfde groep wordt bedoeld.

de voorhuid
Het tegenovergestelde van de besnijdenis is dus de voorhuid (onbesnedenen). In het Oude Testament worden de volken rondom Israël regelmatig aangeduid als onbesnedenen.

David zegt over Goliath:

> *1 Samuël 17 (naar ISA)*
> [26] Toen zeide David tot de mannen die bij hem stonden: (...) Wie toch is deze onbesneden Filistijn, dat hij de slagorden van de levende God tart?

De Filistijnen waren geen Israëlieten. Zij behoorden tot de volken. Daarom worden zij aangeduid als onbesnedenen.

Hetzelfde onderscheid vinden we terug bij Paulus.

natiën in het vlees
In Efeze 2 richt Paulus zich tot gelovigen uit de natiën.

> *Efeze 2 (naar ISA)*
> [11] Herinner je daarom, dat jullie eens - jullie, de natiën in het vlees, die Voorhuid genoemd worden door de zogenoemde Besnijdenis, die aan het vlees met handen geschied –

Paulus noemt zijn lezers hier "natiën in het vlees". Zij behoorden naar hun afkomst tot de heidenvolken. Daarnaast zegt hij dat zij werden aangeduid als "voorhuid" door hen die "besnijdenis" genoemd werden.

De tegenstelling die Paulus maakt is duidelijk: de besnijdenis tegenover de voorhuid (de onbesnedenen). Of: Israël tegenover de natiën.

Opvallend is dat Paulus niet spreekt over twee stammen en tien stammen. Ook spreekt hij niet over verborgen Israëlieten die hun afkomst vergeten zijn. Hij maakt onderscheid tussen Israël en de natiën.

vervreemd van het burgerschap van Israël
Paulus vervolgt:

> *Efeze 2 (naar ISA)*
> [12] dat jullie in die periode zonder Christus waren, vervreemd van het burgerrecht van Israël en gasten van de verbonden van de belofte, zonder hoop en zonder God in de wereld.

Hier wordt het nog duidelijker. Deze mensen waren vervreemd van het burgerrecht van Israël. Zij waren vreemdelingen ten opzichte van de verbonden die God met Israël had gesloten.

Dat zijn opmerkelijke woorden als de natiën eigenlijk afstammelingen van Israël zouden zijn. Paulus zegt niet dat zij hun afkomst waren vergeten. Hij zegt dat zij vreemdelingen waren ten opzichte van Israëls verbonden.

Het woord "vervreemd" betekent niet dat zij eerst wel deel hadden aan het burgerschap van Israël en dat later kwijtgeraakt zijn.. De andere keren dat het Griekse woord *apallotrioō* in het Nieuwe Testament voorkomt, heeft het die betekenis ook niet (Ef. 4:18; Kol. 1:21). Het duidt op iemand die vreemd is aan iets, er geen deel aan heeft of ervan uitgesloten is.

Paulus beschrijft zijn lezers daarom niet als Israëlieten die hun identiteit zijn kwijtgeraakt, maar als mensen die geen deel hadden aan het burgerschap van Israël en vreemdelingen waren ten opzichte van de verbonden van de belofte.

Maar zelfs als men in het woord "vervreemd" de gedachte wil lezen dat zij ooit deel hadden aan het burgerschap van Israël, dan ondersteunt dat de leer van de verloren tien stammen nog niet. Paulus spreekt hen immers niet aan als Israël, maar als natiën. Wat hun afkomst ook geweest mag zijn, in zijn betoog worden zij gerekend tot de natiën en niet tot Israël.

opgegaan in de natiën
In eerdere hoofdstukken zagen we dat het grootste deel van de tien stammen niet terugkeerde naar het land. Zij vermengden zich met andere volken en gingen op in de natiën. Dat sluit aan bij wat Hosea had voorzegd.

> *Hosea 1 (naar ISA)*
> [9] En Hij zei: Noem hem Lo-Ammi [niet mijn volk], want jullie zijn Mijn volk niet, en Ik zal van jullie niet zijn.

Het volk werd Lo-Ammi, oftewel: niet Mijn volk.

Wie opgaat in de natiën, wordt in de Schrift niet langer als Israël aangeduid, maar als behorend tot de natiën. Dat betekent niet dat Gods beloften aan Israël zijn vervallen. De profeten spreken uitgebreid over een toekomstig herstel van Israël. Maar dat verandert niets aan het punt dat mensen die onder de volken leven en niet meer als Israël herkenbaar zijn, in de Schrift worden gerekend tot de natiën en niet tot Israël.

conclusie
De Schrift maakt onderscheid tussen Israël en de natiën door middel van de besnijdenis. Israël wordt gekenmerkt door de besnijdenis, de natiën door de voorhuid. Wanneer Paulus over de natiën spreekt, noemt hij hen voorhuid (onbesnedenen), vervreemd van het burgerschap van Israël en vreemdelingen ten opzichte van de verbonden van de belofte.

Daarom geeft de Schrift geen aanleiding om de natiën waarover Paulus spreekt, te beschouwen als "verborgen Israëlieten" of als de verloren tien stammen. Ongeacht hun eventuele afkomst worden zij door Paulus tot de natiën gerekend en als voorhuid aangeduid. Israël daarentegen wordt in de Schrift als Israël aangeduid. Dat is het onderscheid dat Paulus zelf maakt.

7. de twee en tien stammen van Israël: wie zijn de natiën?

In de vorige hoofdstukken zagen we dat de Schrift een duidelijk onderscheid maakt tussen Israël en de natiën. Israël wordt gekenmerkt door de besnijdenis, de natiën door de voorhuid. Ook zagen we dat Paulus zijn lezers in Efeze beschrijft als mensen die geen deel hadden aan het burgerschap van Israël en vreemdelingen waren ten opzichte van de verbonden van de belofte.

Toch wordt regelmatig beweerd dat de natiën naar wie Paulus werd gezonden, in werkelijkheid afstammelingen waren van de verloren tien stammen van Israël. De gedachte is dan dat Paulus niet werkelijk naar de heidenen ging, maar naar Israëlieten die hun afkomst waren vergeten. Klopt dat?

apostel van de natiën

Paulus noemt zichzelf:

> *Romeinen 11 (naar ISA)*
> [13] Tot jullie echter zeg ik, de natiën: in zoverre ik dan, inderdaad, apostel van de natiën ben, verheerlijk ik mijn bediening…

Paulus zegt niet dat hij gezonden is naar verborgen Israëlieten. Hij noemt zichzelf apostel van de natiën. Dat roept de vraag op wat Paulus onder de natiën verstaat. Bedoelt hij daarmee werkelijk heidenen, of zijn dat eigenlijk de tien stammen van Israël? Om die vraag te beantwoorden, moeten we kijken naar de manier waarop Paulus deze begrippen gebruikt.

zonder onderscheid
Wanneer Paulus over de natiën spreekt, maakt hij nooit onderscheid tussen verschillende soorten natiën. Hij spreekt eenvoudigweg over de natiën, of anders gezegd: de heidenen.

Nergens maakt hij onderscheid tussen een Israëlitisch deel van de natiën en een niet-Israëlitisch deel. Dat zou juist voor de hand hebben gelegen wanneer de verloren tien stammen een belangrijke rol zouden spelen in zijn bediening. Maar Paulus doet dat nergens. Voor hem zijn de natiën eenvoudig de natiën.

allen overal
Wanneer Paulus op de Areopagus in Athene spreekt, richt hij zich niet tot Joden, maar tot heidenen. Daar zegt hij:

> *Handelingen 17 (naar ISA)*
> [30] Aan de tijden van de voorbijziende, geeft God nu opdracht aan alle mensen, overal, zich te bezinnen.

Opvallend is dat Paulus hier geen enkel onderscheid maakt tussen verschillende soorten natiën. Hij spreekt eenvoudigweg over "allen" en over "overal". Dat sluit aan bij zijn bediening als apostel van de natiën. Overal waar Paulus komt, verkondigt hij hetzelfde evangelie. Hij maakt daarbij geen onderscheid tussen een Israëlitisch deel van de natiën en een niet-Israëlitisch deel.

Wanneer de verloren tien stammen een bijzondere plaats zouden innemen binnen zijn bediening, zou het voor de hand liggen dat Paulus daar ergens melding van maakt. Dat doet hij echter nergens. Zijn boodschap is gericht tot allen overal.

natiën en Israël
In Romeinen 9 maakt Paulus een duidelijk onderscheid tussen Israël en de natiën.

> *Romeinen 9 (naar ISA)*
> [30] Wat zullen wij dan zeggen? Dat de natiën, die geen rechtvaardigheid najaagden, rechtvaardigheid grepen, een rechtvaardigheid, echter die uit geloof is,
> [31] maar Israël, die een wet van rechtvaardigheid najaagde, is aan de wet van rechtvaardigheid niet toegekomen.

Paulus zet hier twee groepen tegenover elkaar: de natiën en Israël.

Opvallend is dat hij niet spreekt over Juda tegenover Israël, of over twee stammen tegenover tien stammen. Zijn tegenstelling is die tussen Israël en de natiën. Wanneer de natiën eigenlijk de tien stammen zouden zijn, wordt deze tegenstelling moeilijk te begrijpen. Dan zou Paulus Israël tegenover Israël plaatsen.

waar zijn de tien stammen?
Opvallend is dat het Nieuwe Testament nergens spreekt over "de tien stammen". Dat is veelzeggend, want volgens de gangbare opvatting over de verloren tien stammen zouden zij nog steeds als een afzonderlijk deel van Israël bestaan. Sommigen menen zelfs dat Paulus aan het begin van zijn bediening juist werd gezonden om deze verloren tien stammen te bereiken.

De apostelen gebruiken deze aanduiding echter nergens. Zij spreken over Israël, de twaalf stammen, Joden en natiën, maar nooit over een afzonderlijke groep die "de tien stammen" wordt genoemd.

Paulus spreekt zelfs over:

> *Handelingen 26 (naar ISA)*
> [7] welke onze twaalf stammen, door voortdurend nacht en dag God te vereren, hopen te bereiken (...)

Niet twee stammen en tien stammen, maar twaalf stammen als één geheel. De apostelen kennen geen afzonderlijke groep van "verloren tien stammen", maar spreken over Israël als één volk, bestaande uit twaalf stammen.

een volk dat geen volk is
Ook Paulus' woorden in Rom. 10:19 bevestigen dit onderscheid. Hij haalt Mozes aan, die zegt dat God Israël jaloers zal maken door "wat geen natie is". Als Paulus met de natiën in werkelijkheid de tien stammen zou bedoelen, zou Israël dus door Israël tot jaloersheid worden verwekt. Daarop komen we in hoofdstuk 9 uitgebreider terug.

Handelingen 15
Ook de bespreking in Handelingen 15 is veelzeggend. Daar ontstaat discussie over gelovigen uit de natiën. De vraag luidt:

> *Handelingen 15 (naar ISA)*
> [5] Maar er staan sommigen op vanuit de groepering van de Farizeeën, die gelovig zijn geworden, en zij zeggen, dat men hen moet besnijden, en bovendien hen opdracht te geven om de wet van Mozes te bewaren.

Waarom wordt deze vraag gesteld? Omdat iedereen ervan uitging dat deze mensen *niet* tot Israël behoren. Als zij Israëlieten waren, zou de vraag geen zin hebben. Een Israëliet hoeft immers niet eerst Israëliet te worden. Juist de discussie laat zien dat de natiën worden gezien als mensen buiten Israël.

De conclusie van de apostelen is vervolgens niet dat deze mensen alsnog Israël moeten worden, maar dat God ook uit de natiën een volk voor Zijn naam verzamelt (Hand. 15:14).

wilde takken
In Romeinen 11 gebruikt Paulus het beeld van de olijfboom. Sommige takken zijn uitgebroken en andere worden geënt. Tegen de natiën zegt Paulus:

Romeinen 11 (naar ISA)
[17] En indien enige van de takken weggebroken worden, en jij, als wilde olijf, daartussen geënt wordt…

De natiën worden hier niet voorgesteld als natuurlijke takken die terugkeren naar hun eigen boom. Paulus noemt hen juist een wilde olijfboom. Hun plaats in de olijfboom berust niet op afkomst, maar op geloof.

Gods plan met de natiën
Dat God in deze tijd de natiën roept, betekent niet dat zij verborgen Israëlieten zijn. Integendeel. Het feit dat zij geen Israël zijn, laat de rijkdom van Gods plan zien. God beperkt Zijn handelen niet tot Israël alleen. Via Israëls val is redding naar de natiën gegaan (Rom. 11:11).

Zoals God ooit Abraham uitkoos uit alle volken, zo roept Hij vandaag uit alle volken de ecclesia bijeen.

conclusie
Paulus werd gezonden naar de natiën. Door heel zijn bediening maakt hij onderscheid tussen Israël en de natiën.

In Romeinen 9 en 10 staan Israël en de natiën tegenover elkaar. In Handelingen 15 worden de natiën gezien als mensen buiten Israël. En in Romeinen 11 worden zij voorgesteld als wilde takken die geen aanspraak kunnen maken op de beloften op grond van hun afkomst.

De Schrift geeft daarom geen aanleiding om de natiën te beschouwen als verborgen Israëlieten. Wanneer Paulus over de natiën spreekt, bedoelt hij de natiën. Wanneer hij over Israël spreekt, bedoelt hij Israël.

8. één volk onder één koning

In de vorige hoofdstukken zagen we dat onder koning Kores vertegenwoordigers van alle twaalf stammen terugkeerden naar het land. Hoewel het slechts een klein deel van het volk was, vertegenwoordigde het heel Israël. Vanaf die tijd spreekt de Schrift weer over één Israël.

Toch wordt vaak gewezen op Ezechiël 37. In deze profetie wordt immers gesproken over Juda en Efraïm die weer één worden. Sommigen zien hierin een aanwijzing dat de tien stammen vandaag nog als afzonderlijk volk bestaan. Maar wat zegt Ezechiël eigenlijk?

voor de terugkeer
Belangrijk om in dit verband te weten is dat Ezechiël deze woorden sprak tijdens de Babylonische ballingschap, nog voordat de terugkeer onder Kores had plaatsgevonden. Zijn profetie ziet uit naar een toekomst waarin Juda en Israël weer één zullen zijn.

twee stukken hout
De profeet Ezechiël krijgt de opdracht twee stukken hout te nemen.

Ezechiël 37 HSV
[16] En u, mensenkind, neem een stuk hout voor uzelf en schrijf daarop: Voor Juda, en voor de Israëlieten, zijn metgezellen. Neem dan een ander stuk hout en schrijf daarop: Voor Jozef, het stuk hout van Efraïm, en van heel het huis van Israël, zijn metgezellen.

[17] Breng ze dan bij elkaar, het ene bij het andere, tot één stuk hout, zodat ze in uw hand één worden.
[18] Als dan uw volksgenoten tegen u zeggen: Wilt u ons niet vertellen wat deze dingen voor u betekenen?
[19] Spreek dan tot hen: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik zal het stuk hout van Jozef nemen, dat zich in de hand van Efraïm bevindt, en van de stammen van Israël, zijn metgezellen, en Ik zal het bij het stuk hout van Juda voegen, en Ik zal ze tot één stuk hout maken. Ze zullen in Mijn hand één worden.
[20] Die stukken hout, die u beschreven hebt, moeten voor hun ogen in uw hand zijn.

De betekenis is duidelijk. Het ene stuk hout staat voor Juda, het tweestammenrijk. Het andere stuk hout staat voor Efraïm, het tienstammenrijk. Sinds de dagen van Rehabeam en Jerobeam was het koninkrijk verdeeld. Juda vormde een eigen koninkrijk en de tien stammen vormden een ander koninkrijk. Maar God maakt bekend dat deze verdeeldheid niet blijvend zal zijn.

Ezechiël moet beide stukken hout samenvoegen tot één stuk hout in zijn hand. Het is een uitbeelding van wat God met Zijn volk zal doen.

God geeft Zelf de uitleg
De betekenis van de twee stukken hout hoeven we niet zelf in te vullen. God geeft Zelf de uitleg.

[21] En spreek tot hen: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik ga de Israëlieten nemen uit de heidenvolken waarheen zij gegaan zijn. Ik zal hen van rondom bijeenbrengen en hen naar hun land brengen.

Opvallend is de volgorde. Eerst verzamelt God Israël uit de natiën. Daarna brengt Hij hen terug naar hun land. Pas vervolgens maakt Hij hen tot één volk onder één Koning (vers 22). De nadruk ligt daarbij niet op de vraag waar de stammen zich bevinden, maar op het herstel van Israël als één volk en één koninkrijk.

één volk
Vervolgens zegt God:

[22] Ik zal hen tot één volk maken in het land, op de bergen van Israël.

Het doel van de verzameling is duidelijk. Niet twee volken. Niet twee koninkrijken. Maar één volk. Dat sluit aan bij wat we in eerdere hoofdstukken zagen. Na de terugkeer uit de ballingschap spreekt de Schrift niet meer over twee stammen tegenover tien stammen, maar over één Israël.

Toch is daarmee nog niet alles gezegd.

meer dan de terugkeer onder Kores
Sommigen menen dat deze profetie reeds vervuld werd bij de terugkeer onder Kores. Het is waar dat toen vertegenwoordigers van heel Israël terugkeerden naar het land. De scheiding tussen twee stammen en tien stammen speelde vanaf dat moment geen rol meer. Maar Ezechiël spreekt over meer dan dat.

Het teruggekeerde volk vormde namelijk geen zelfstandig koninkrijk. Het stond meestal onder vreemde overheersing en had bovendien geen koning uit het huis van David op de troon.

De situatie die Ezechiël beschrijft gaat daarom verder dan de terugkeer onder Kores. Zij ziet uit naar het toekomstige herstel van Israël onder de Messias.

één koning
De profetie gaat verder:

> [22] (…) Zij zullen allen één koning als koning hebben. Zij zullen niet langer als twee volken zijn, en niet langer nog in twee koninkrijken verdeeld zijn.

En even verder:

> [24] En Mijn Knecht David zal Koning over hen zijn. Voor hen allen zal er één Herder zijn.
> [25] Zij zullen wonen in het land dat Ik aan Mijn knecht, aan Jakob, gegeven heb. (...) Zij zullen daarin wonen (...) *tot in de aeon*, en Mijn Knecht David zal *tot in de aeon* hun Vorst zijn.

Hier wordt duidelijk wanneer deze profetie haar vervulling krijgt. De hereniging van Juda en Israël vindt plaats onder één Koning. In Johannes 10:16 zien we dat Jezus deze profetie op Zichzelf betrekt. Die Koning is de Messias, de grote Zoon van David. Dat roept een eenvoudige vraag op. Is Israël vandaag één koninkrijk onder de regering van de Messias? Nee.
Daarom kan deze profetie nog niet vervuld zijn.

conclusie
Ezechiël 37 spreekt inderdaad over de hereniging van Juda en Israël. Maar het gaat niet over het terugvinden van verloren stammen. De nadruk ligt op het *herstel van het koninkrijk* onder de Messias.

God verzamelt Israël uit de natiën en brengt hen terug naar hun land. Vervolgens maakt Hij hen tot één volk onder één Koning. Daarbij verdwijnt de oude scheiding tussen Juda en Efraïm definitief en wordt het koninkrijk hersteld onder de Messias, de Zoon van David.

De terugkeer onder Kores maakte een einde aan de scheiding tussen twee stammen en tien stammen, maar bracht nog niet de situatie die Ezechiël beschrijft. Israël werd wel weer één volk, maar nog geen zelfstandig koninkrijk onder een Davidische koning.
De volledige vervulling van deze profetie ligt daarom nog in de toekomst, wanneer God heel Israël zal verzamelen en Zijn Koning zal aanstellen over één volk en één koninkrijk.

9. Lo-Ammi en de natiën

In de vorige hoofdstukken zagen we dat Ezechiël spreekt over het toekomstige herstel van heel Israël. Een andere Schriftplaats die regelmatig wordt aangehaald ter ondersteuning van de leer van de verloren tien stammen vinden we in Romeinen 9. Paulus citeert daar namelijk twee uitspraken uit de profeet Hosea.

> *Romeinen 9 (naar ISA)*
> [24] ons, die Hij ook geroepen heeft, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de natiën,
> [25] zoals Hij ook in Hosea zegt: Ik zal niet-mijn-volk noemen: mijn-volk, en de niet-geliefde: geliefde.
> [26] En het zal zijn in de plaats, waar tot hen werd uitgesproken: jullie zijn niet-mijn-volk, daar zullen zij genoemd worden: zonen van de levende God.

Voorstanders van de leer van de verloren tien stammen zien hierin een belangrijke aanwijzing voor hun visie. De woorden van Hosea hadden immers oorspronkelijk betrekking op het tienstammenrijk. Zij concluderen daarom dat de natiën waar Paulus naartoe werd gezonden in werkelijkheid afstammelingen van de verloren tien stammen zijn.

Maar is dat ook de conclusie die Paulus trekt?

Hosea en het tienstammenrijk
Om die vraag te beantwoorden, moeten we eerst terug naar Hosea. Hij profeteerde in de dagen van het tienstammenrijk, ruim tweehonderd jaar vóór de terugkeer onder Kores. Zijn woorden zijn daarom allereerst gericht tot Israël in de periode vóór de ballingschap.

Dat is belangrijk om in gedachten te houden. In de vorige hoofdstukken zagen we dat de Schrift na de terugkeer onder Kores niet langer spreekt over twee en tien stammen, maar weer over één Israël.

Vanwege de afgoderij en de voortdurende ongehoorzaamheid van het tienstammenrijk kondigt God Zijn oordeel aan. Eén van Hosea's kinderen krijgt daarom de naam Lo-Ammi.

> *Hosea 1 (naar ISA)*
> [8] (...) En zij wordt zwanger en zij baart een zoon.
> [9] En Hij zegt: Noem hem Lo-Ammi [niet mijn volk], want jullie zijn Mijn volk niet, en Ik ben er niet voor jullie.

De betekenis van de naam is duidelijk. God zegt tegen het tienstammenrijk: "Jullie zijn niet Mijn volk." Daarmee kondigt Hij aan dat Israël zijn bijzondere positie zal verliezen en verstrooid zal worden onder de natiën. Maar daarmee is de profetie niet ten einde.

oordeel heeft niet het laatste woord
Direct na het oordeel volgt een belofte van herstel.

> [10] En het aantal van de zonen van Israël zal zijn als het zand van de zee, dat niet te meten of te tellen is. En het zal zijn in de plaats waar tot hen gezegd werd: Jullie zijn Mijn volk niet, dat tot hen gezegd zal worden: zonen van de levende God.

En direct daarna zegt Hosea:

> [11] En de zonen van Juda en de zonen van Israël zullen tezamen bijeengeroepen worden. En zij zullen één hoofd over hen plaatsen (…)

Dat is een belangrijk detail. De profetie eindigt niet bij Lo-Ammi. Zij eindigt met het herstel van Israël. Juda en Israël zullen weer bijeenvergaderd worden *onder één Hoofd*. Dat sluit nauw aan bij Ezechiël 37, waar Juda en Efraïm weer één volk worden onder één Koning.

Paulus citeert Hosea
Wanneer Paulus schrijft over Gods verkiezend handelen, haalt hij juist deze woorden van Hosea aan. Dat Paulus spreekt over Joden en natiën is op zichzelf geen weerlegging van de verloren-tienstammenleer. Voorstanders van deze visie gaan er juist van uit dat de tien stammen onder de natiën zijn opgegaan en daarom als natiën worden aangeduid. De vraag is daarom niet óf Paulus over de natiën spreekt. De vraag is wat hij met Hosea wil aantonen.

zoals Hij ook in Hosea zegt
Opvallend is de formulering die Paulus gebruikt. Hij zegt:

> *Zoals* Hij ook in Hosea zegt.

Hij zegt niet: Hosea sprak over de ecclesia. Ook zegt hij niet: Hosea sprak over de natiën. En evenmin zegt hij: de natiën zijn de verloren tien stammen.

Paulus gebruikt Hosea om Gods handelen te illustreren. Zoals God in het verleden mensen die "niet Mijn volk" waren opnieuw Zijn volk noemde, zo roept Hij nu ook mensen uit de natiën. Dat is een belangrijk verschil. Paulus zegt niet dat Hosea oorspronkelijk over de ecclesia sprak. Hij laat zien dat Gods handelen in overeenstemming is met wat Hosea al had laten zien.

een volk dat geen volk is
Dat blijkt ook uit het vervolg van de Romeinenbrief. Paulus schrijft:

> *Romeinen 10 (naar ISA)*
> [19] Maar, zeg ik: Wist Israël het helemaal niet? Eerst zegt Mozes: Ik zal jullie jaloers maken op wat geen natie is, door een onverstandige natie zal ik jullie tot toorn verwekken.

Deze woorden past Paulus toe op zijn bediening onder de natiën. Maar denk eens na over wat dit betekent. Volgens Paulus gebruikt God een volk dat "geen volk" is om *Israël* tot jaloersheid te verwekken. Hoe zou dat werken als de natiën in werkelijkheid de verloren tien stammen zijn?

Dan zou God Israël jaloers maken door middel van Israël. Juist de tegenstelling die Paulus maakt, zou daarmee verdwijnen. Paulus maakt verschil tussen Israël enerzijds en een volk dat "geen volk" is anderzijds. Dat onderscheid vormt een belangrijk onderdeel van zijn betoog in Romeinen 9 tot en met 11.

Israël en de natiën
Die tegenstelling vinden we voortdurend terug.

> *Romeinen 9 (naar ISA)*
> [30] Dat de natiën, die geen gerechtigheid najaagden, gerechtigheid gegrepen hebben (...)
> [31] Maar Israël (...)

Paulus zet hier Israël tegenover de natiën. Niet Juda tegenover Efraïm. Niet twee stammen tegenover tien stammen. Maar Israël tegenover de natiën. Die tegenstelling loopt als een rode draad door Romeinen 9, 10 en 11.

wat doet Paulus met Hosea?
Paulus ontkent niet dat Hosea oorspronkelijk over het tienstammenrijk sprak. Integendeel. Juist daarom is het citaat zo krachtig. God had ooit een volk dat "niet Mijn volk" genoemd werd, opnieuw Zijn volk genoemd. Daaruit blijkt dat God mensen die geen deel hebben aan Zijn volk alsnog een plaats kan geven in Zijn plan.

Dat is precies wat Paulus in zijn bediening ziet gebeuren. God roept niet alleen uit de Joden, maar ook uit de natiën. De nadruk ligt daarbij niet op hun afkomst, maar op Gods roepstem.

conclusie
De profetie van Hosea gaat oorspronkelijk over het tienstammenrijk. Daarover kan geen misverstand bestaan. Maar wanneer Paulus Hosea citeert in Romeinen 9, zegt hij niet dat de natiën in werkelijkheid de verloren tien stammen zijn. In dezelfde context maakt hij juist voortdurend onderscheid tussen Israël en de natiën.

Paulus gebruikt Hosea niet om de identiteit van de natiën te verklaren, maar om Gods handelen te illustreren. Zoals God Israël, dat Lo-Ammi was geworden, opnieuw Zijn volk noemde, zo roept Hij nu ook mensen uit de natiën.

Romeinen 9:24-26 vormt daarom geen bewijs voor de leer van de verloren tien stammen. Het laat juist zien hoe groot Gods genade is, die reikt tot mensen uit alle natiën.

10. Efraïm en de volheid van de natiën

In de vorige hoofdstukken hebben we gezien dat de Schrift geen ruimte laat voor de gedachte dat de tien stammen vandaag nog als herkenbaar volk bestaan. Het grootste deel van het tienstammenrijk ging op in de natiën en verloor zijn Israëlitische identiteit. Vanaf de terugkeer onder Kores spreekt de Schrift weer over één Israël.

Toch is er nog een onderwerp dat aandacht verdient. Het betreft Efraïm, de stam die binnen het tienstammenrijk de belangrijkste plaats innam. Over Efraïm worden namelijk woorden uitgesproken die later opvallend terugkeren in de Romeinenbrief.

het eerstgeboorterecht
Wie het boek Genesis leest, merkt al snel dat het eerstgeboorterecht een belangrijke rol speelt. Opmerkelijk genoeg gaat dit voorrecht meestal niet naar degene die als eerste geboren werd.

Izak ontvangt de zegen in plaats van Ismaël.
Jakob ontvangt de zegen in plaats van Ezau.

En ook bij de zonen van Jozef wordt de volgorde omgekeerd. Wanneer Jakob aan het einde van zijn leven Manasse en Efraïm zegent, legt hij zijn rechterhand op het hoofd van Efraïm, hoewel deze de jongste van de twee is.

> *Genesis 48 (naar ISA)*
> [19] (…) En niettemin zal zijn jongere broeder *(=Efraïm)* groter zijn dan hij, en zijn zaad zal een volheid van natiën worden.

Efraïm ontvangt de hoogste zegen en daarmee het eerstgeboorterecht.
Efraïm en het tienstammenrijk
Later wordt het koninkrijk van Israël verdeeld in twee delen. Het zuidelijke rijk wordt Juda genoemd. Het noordelijke rijk wordt meestal Israël genoemd, maar ook regelmatig Efraïm, naar de belangrijkste stam van het rijk.

Wanneer de profeten spreken over Efraïm, bedoelen zij daarom vaak het gehele tienstammenrijk. Dat tienstammenrijk werd uiteindelijk weggevoerd naar Assyrië. Slechts een klein deel keerde later terug naar het land. Het grootste deel ging op in de natiën en verloor zijn Israëlitische identiteit. Daarmee werden Jakobs woorden op bijzondere wijze werkelijkheid. Het tienstammenrijk verdween grotendeels onder de natiën en zo kreeg de uitspraak over Efraïm een opmerkelijke vervulling.

de volheid van de natiën
Wanneer Paulus in Romeinen 11 schrijft over Israëls tijdelijke verharding, gebruikt hij een opvallende uitdrukking.

> *Romeinen 11 (naar ISA)*
> [25] Want, broeders, ik wil niet dat jullie onwetend zijn van dit geheim (opdat jullie niet eigenwijs zouden zijn) dat een gedeeltelijke verharding over Israël is gekomen, totdat *de volheid van de natiën* binnen zal komen.

Hoewel Paulus Genesis 48:19 niet letterlijk citeert, ligt een verwijzing naar deze passage voor de hand. Dat blijkt vooral uit de Septuagint, de Griekse vertaling van het Oude Testament, waarin vrijwel dezelfde woordcombinatie voorkomt als in Romeinen 11:25.

De combinatie van "volheid" en "natiën" is te specifiek om toevallig te zijn. Voor Paulus, die de Schriften van jongs af aan kende, zal Jakobs zegen over Efraïm hebben meegeklonken.
Dat roept de vraag op waarom Paulus juist deze uitdrukking gebruikt.

wat betekent volheid?
Het woord "volheid" komen we al eerder tegen in Romeinen 11.

> *Romeinen 11 (naar ISA)*
> [12] En indien hun *(=Israëls)* misstap de rijkdom van de wereld is en hun vermindering de rijkdom van de natiën, hoeveel te meer hun volheid!

Paulus stelt daar Israëls huidige tekort tegenover Israëls toekomstige volheid. Met "volheid" bedoelt hij het moment waarop Gods bedoeling met Israël gerealiseerd zal zijn.

Op vergelijkbare wijze spreekt de "volheid van de natiën" over het moment waarop Gods huidige handelen onder de natiën voltooid zal zijn.

waarom verwijst Paulus naar Efraïm?
Toch blijft de vraag staan waarom Paulus juist deze woorden gebruikt. Hij had ook eenvoudig kunnen spreken over het volledige aantal gelovigen uit de natiën. Maar hij kiest voor een uitdrukking die direct herinnert aan Jakobs woorden over Efraïm. Dat lijkt geen toeval.

Efraïm ontving het eerstgeboorterecht.
Efraïm werd later de belangrijkste stam van het tienstammenrijk.
De tien stammen verdwenen vervolgens onder de natiën en verloren hun Israëlitische identiteit. Zo werd Efraïm niet langer onderscheiden van de volkeren, maar ging het daarin op. Tegen die achtergrond krijgen Jakobs woorden over een "volheid van natiën" een bijzondere betekenis.

Dat betekent niet dat de natiën Israël zijn geworden. Ook betekent het niet dat de ecclesia bestaat uit de verloren tien stammen. In de vorige hoofdstukken zagen we juist dat Paulus onderscheid blijft maken tussen Israël en de natiën. Maar de verbinding die Paulus legt met Genesis 48 is daarom niet minder bijzonder.

genade
Dit werpt een bijzonder licht op Gods handelen. Efraïm ontving ooit het eerstgeboorterecht, maar verdween later onder de natiën. Het tienstammenrijk verloor zijn identiteit en ging op in de volkeren. Daarmee kwam het op dezelfde plaats terecht als alle andere natiën.

Juist onder die natiën verzamelt God vandaag een volk voor Zijn naam. Niet op grond van afkomst, nationaliteit of rechten, maar uitsluitend op grond van Zijn genade.

Dat maakt de verwijzing naar Efraïm des te opmerkelijker. Degene die ooit het eerstgeboorterecht ontving, verdween onder de natiën. En juist onder die natiën roept God vandaag mensen tot Zich en geeft hen de hoogst denkbare positie.

een verborgenheid
Paulus noemt dit een geheimenis of verborgenheid. Israël is tijdelijk verhard. Intussen verzamelt God uit de natiën een volk voor Zijn naam. Pas wanneer de volheid van de natiën is binnengekomen, zal

God Zijn handelen met Israël weer op de voorgrond plaatsen. Dat juist in dat verband woorden worden gebruikt die herinneren aan Efraïm en zijn eerstgeboorterecht, is opmerkelijk.

conclusie
Jakob sprak over Efraïm dat zijn nageslacht een volheid van natiën zou worden. Eeuwen later spreekt Paulus over de volheid van de natiën wanneer hij Gods huidige handelen onder de volkeren beschrijft.

Dat betekent niet dat de natiën de verloren tien stammen zijn. In de vorige hoofdstukken zagen we dat de Schrift onderscheid maakt tussen Israël en de natiën en nergens spreekt over een verborgen Israëlitische identiteit van de volken.

Juist daarin schuilt misschien ook de aantrekkingskracht van de leer van de verloren tien stammen. Er zijn duidelijke overeenkomsten tussen de geschiedenis van Efraïm en Gods huidige handelen onder de natiën. Maar overeenkomsten maken twee zaken nog niet hetzelfde. Dat Efraïm vooruitwijst naar Gods huidige handelen, betekent nog niet dat de ecclesia uit Efraïm bestaat. De Schrift maakt onderscheid tussen de voorafschaduwing en de vervulling.

Wel is het opmerkelijk dat Paulus juist woorden gebruikt die herinneren aan Jakobs zegen over Efraïm. Efraïm ontving het eerstgeboorterecht, werd later het belangrijkste deel van het tienstammenrijk en ging uiteindelijk op in de natiën. Tegen die achtergrond krijgt de uitdrukking "de volheid van de natiën" een extra lading.

11. nawoord

In deze serie hebben we de belangrijkste Schriftgegevens onderzocht die betrekking hebben op de twee en tien stammen van Israël. Daarbij hebben we gezien dat de Schrift na de terugkeer onder Kores weer spreekt over één Israël, bestaande uit twaalf stammen en dat zij nergens leert dat de tien stammen vandaag nog als herkenbaar volk onder de natiën voortbestaan.

Het doel van deze serie was niet om ieder argument of iedere theorie rond de verloren tien stammen afzonderlijk te behandelen. Daarvoor zijn de opvattingen en de daarbij gebruikte teksten te talrijk. In plaats daarvan hebben we geprobeerd de hoofdlijn van de Schrift te volgen en te vragen hoe de Bijbel zelf over Israël, de twaalf stammen en de natiën spreekt.

Dat betekent niet dat alle vragen hiermee zijn beantwoord. Mogelijk zijn er teksten of argumenten die in deze serie niet aan bod zijn gekomen. Wanneer daarvoor aanleiding is, kunnen deze in de toekomst alsnog afzonderlijk worden besproken.

Voorlopig lijkt de conclusie echter helder. De Schrift kent wel een verstrooiing van de tien stammen, maar leert niet dat zij vandaag als herkenbaar volk onder de natiën voortbestaan. Ook maakt zij geen onderscheid tussen een Israëlitisch deel van de natiën en een niet-Israëlitisch deel. Integendeel, zij laat zien dat de tien stammen onder de natiën zijn opgegaan en dat de natiën worden gekenmerkt door de voorhuid en niet door de besnijdenis. Zij kunnen daarom geen aanspraak maken op het burgerschap van Israël.

Zoals altijd geldt dat niet tradities, theorieën of historische speculaties doorslaggevend zijn, maar wat geschreven staat. Daarom blijft de Schrift zelf het laatste woord houden.